

Tots estimàvem Rosita Amores

Admirada per tots de tota una generació, Rosita Amores va saber obrir badalls en el mur alçat pels mediocres poders locals dels anys seixanta. Rosita encenent el públic, Rosita el somni de grans i menuts, es va guanyar, i els conserva encara, la nostra estima i el nostre record.

A propòsit d'un veí meu que estava com una moto, mon tio Ramonet li aplicava aquella frase de «hi ha qui naix amb estrella i hi ha qui naix *estrellat*». Algun detall d'esplendor degué mostrar Rosita Amores quan vingué al món, ja que sa mare —la mare de l'Amores— s'apressà a vaticinar que la «seua filla seria artista i ella li portaria les maletes». Rosita duia estrella.

Però també una ferma i excitant naturalesa. Per

Ferran TORRENT

dir-ho com li agrada a ella, sense falsos eufemismes, Rosita tenia dues copioses «cantimplores», a més d'una excel·lent veu i un bon bellugueig de malucs que calava foc entre la trista luxúria de l'època dels cinquanta i seixanta. Ella, i no els altres, era la posseïdora del «movimiento» que enardia les masses. Mentrestant, el clandestí PCE intentava inútilment reconciliar-les. Des d'un entaulat de migrada estructura, Rosita Amores encertà a obrir l'única escletxa possible contra la

ideologia dominant d'aleshores. Escletxa que, òbviament, volien tapiar.

Debutà als tretze anys, aconsellada pel mestre Carbonell.

—Ja tenia el mateix pit que ara.

—Impressionant, Rosita. ¿I de peles?

—Vaig cobrar quinze duros.

—Bé que te'ls mereixies.

L'edat, tanmateix, era un impediment legal que sa mare, mànager i dama de companyia de la filla, malda per resoldre. Totes dues marxaren al jutjat de Nu-

les, poble on nasqué Rosita Amores, a fi que, allò que la naturalesa havia provocat, no ho frustràs la burocràcia. El jutge, però, es negà a ratificar l'evidència, entrebancant una senzilla operació d'aritmètica, consistent a afegir els anys necessaris a la nostra artista.

Mare i filla isqueren per cames cap a València, aprofitant un descuit del jutge, decidit a empresonar el clan Amores. Tot i amb això, Rosita continuà actuant sota la legalitat del permís matern. Sempre juntes i a l'aguait de barrar el pas a l'abús premeditat. L'època.

—Els homes, Rosita, que anaven d'eixida.

—Tenien la mà molt llarga.

—Explica't.

—Veuràs, no hi havia els camerinos, i ens havíem de canviar a recer d'una tela. Així, calia estar atenta a les manotades.

—I als *voyeurs*.

—Una garbera.

Cullera, Favara, la Vall de Tavernes... poble a poble, escenari a escenari, o el que fos, Rosita congregava a les masses al voltant de la lúdica i captivadora actuació. L'anècdota, per bé que inevitable, resultava de vegades empipadora. A Favara les queixes d'un burro que hi havia en el pessebre que feia de camerino van obstaculitzar la intervenció de Rosita Amores, quan encara no havia engegat les primeres passes de ballet espanyol que pretenia oferir al respectable. Aquell dia fou memorable, perquè, tot seguit, Barrachina, l'artista que posteriorment isqué a l'escenari, amargà al públic amb la flaire d'un excrement que havia trepitjat en l'espontani camerino.

«Algú, a canvi de deixar-me fer, pretenia algun xicotet favor»

/ Jesús Ciscar

«Sombrero en mano entré en España.»

Cantà Barrachina, sorprès pel mar de solitud que trobà la seua estrofa.

Res no descoratjava aquests nòmades de l'entaulat que, tot i la persecució de desgràcies amb què ensopegaven, recorrien les comarques aportant-hi un bri de bon humor i de festa, i unes gotes d'indubtable quefer artístic, malgrat les condicions històriques.

Ja hem dit que l'aclapadora presència física i la desimboltura —allò que en deien «desparpajo y saber estar»— de Rosita Amores en l'escenari foren la clau del seu èxit. Era una captinença, la d'ella, que no es plegava davant dels poders locals summament fàctics: ¡ai! els capellans. Un veí del Palmar, l'Anguilero, contractà Rosita per tal que les festes majors tinguessen el seu apartat aconfessional. El personal, embadalit, escoltava atentament el missatge fogós de l'actriu:

«Ponle menta mucha menta y un poco de pimienta...»

De sobte, Rosita interrompé la cançó i assenyala la finca eclesiàstica.

—¡Arrea! —exclamà— el capellà està mirant per la finestra.

Tot d'una, la concurrència del Palmar es girà de cara a la santa casa i mamprengueren a cridar «¡Que baixe el retor! ¡Que baixe el retor...!» El capellà no baixà a la plaça; tenia prohibides les emocions fortes.

Capellans, censors i autoritats governatives vigilaven la desimboltura de la nostra protagonista. El poder de convocatòria —i sobretot el poder de revolta— de l'Amores capficava els estaments. Les actuacions havien de fer-se prèviament per al censor,

/ Jesús Ciscar

«Em vaig casar a Iugoslàvia amb l'amor de la meua vida»

que prenia bona nota dels detalls «subversius», a fi d'esmenar la perillosa compostura... si no hi havia cert altruisme generós per part de l'artista.

—Els censors no eren de pedra, Rosita.

—No, algú pretenia, a canvi, un xicotet «favor».

—Eren molt humils.

No li'n faltaven no, de pretendents. Com tampoc no li mancava l'enveja d'alguna que altra *vedette*, que entenia com una competència deslleial la suggerent i aclamada pitrera de Rosita. El públic del teatre Alkàzar, l'escenari on Rosita Amores aconseguí el cim de la fama, li feia repetir constantment els seus números, cosa que provocà l'enuig d'Ana Mar, artista desproveïda d'artefactes més atractius.

—Segons ella, feies trampa: ensenyaves les mamelles.

—Això no és veritat. Mira, jo pegava *meneos* amunt i avall, però no se n'eixien.

—Aguantava l'envestida, el tirador.

—Home, de tant en tant, eixia disparat, però les «cantimpleres» resistien en els sostenidors.

—I el públic encés.

—Com una falla.

L'encant de Rosita Amores no dispensava les altes jerarquies; en queda, d'això, el fervorós testimoni de tendresa que un ministre i un governador provincial del règim anterior li feren aplegar. N'hi ha més, diu ella, però alguns encara ocupen càrrecs importants. Deixem-los en pau.

Rosita era la dona de moda, la dona del somni de molts, o la dona que el terratinent en la capital desitjava tenir en cartera, i que, poc avesat al desengany, pregonava falsament la conquesta amorosa. Ves per on que havia de ser un italià, capità de vaixell mercant, el qui captivaria la dona dels nostres somnis juvenils. La sensual Rosita, que tantes vegades provocà sense pietat la passió, no pogué evitar caure en les urpes predilectes del marí.

—«Él vino en un barco», Rosita.

—Fou l'amor de ma vida. Ens casarem en un port de Iugoslàvia.

—I muntàreu un restaurant a Cullera, poble d'èxits.

—L'Italiano, és diu.

Rosita volia deixar el teatre i fer-se una operació estètica en els pits. Greu error, comentà l'italià, que no hi consentí. A ell, li agradava tal com l'havia coneguda, que continuàs, en definitiva, sent Rosita Amores.

I fou així com Joan Monleon i Merxe Banyuls la rescataren de nou per al teatre, l'època dels vuitanta. I fou així que nosaltres, més adults, poguérem recordar velles melodies que, abans, escoltàrem emporuguits pel badall d'una porta, només un instant: fins que la castedat eclesiàstica o la rigidesa paterna ens enviava a casa. Allí, entre la foscor íntima de l'habitació i el tacte benigne del coixí, estimàvem secretament Rosita Amores.